

УДК 725.1(477-25)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.38.2.21>

СУЧАСНИЙ СТАН ГРОМАДСЬКИХ ЦЕНТРІВ ЖИТЛОВИХ РАЙОНІВ КИЄВА

Савченко Роман Володимирович

*аспірант кафедри теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв,
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури,
Київ, Україна,*

e-mail: roman.savchenko@naoma.edu.ua, orcid: 0009-0006-9548-7502

Анотація. У статті визначено сучасний стан громадських центрів житлових районів Києва в контексті ширшого дослідження з виявлення принципів комфортності середовища громадських центрів житлових районів. Проаналізовано просторову організацію, функціональне наповнення, містопланувальну та соціальну роль цих центрів в умовах сучасного українського міста.

Мета. Визначити сучасний стан громадських центрів житлових районів Києва

Методологія. Застосовано просторовий аналіз, графоаналітичний метод, типологічний і структурний аналіз, метод натурних обстежень та порівняння. Дослідження базується на матеріалах польових спостережень і фотофіксацій, картографічних матеріалах, просторово-функціональних схемах, чинних містобудівних документах, нормах та академічних джерелах в сфері дослідження.

Результати. У статті визначено сучасний стан громадських центрів житлових районів Києва. Виявлено, що більшість громадських центрів мають розділену, транспортною інфраструктурою, структуру, що знижує загальну якість громадського центру і рівень комфортності його середовища. Виявлено дефіцит рекреаційних і культурних об'єктів та значний дисбаланс у функціональному наповненні на користь комерційної складової. Виявлено низький рівень інклюзивності та безпеки. Виявлено тенденції: зміщення центрів активності до транспортних вузлів, зростання ролі монофункціональних об'єктів.

Наукова новизна. Актуалізовано дані про сучасний стан і тенденції формування громадських центрів житлових районів Києва, уточнено дані про рівень комфортності середовища громадських центрів житлових районів Києва через просторові, функціональні та соціальні параметри.

Практична значущість. Отримані результати можуть бути використані при розробленні проєктів реконструкції громадських центрів житлових районів Києва та оновленні містобудівної документації.

Ключові слова: громадський центр, житловий район, комфортність середовища, архітектурний простір, функціонально-планувальна структура, урбаністичний розвиток, транспортна інфраструктура, містопланування, доступність, сталий розвиток, просторове планування, міське середовище, формування громадського центру, інклюзивність, соціальна взаємодія.

ВСТУП

Громадські центри житлових районів Києва формуються як складні просторово-функціональні ядра, що інтегрують у собі адміністративні, культурні, соціальні,

рекреаційні й комерційні функції, комунікаційну інфраструктуру та визначають якість міського життя для мешканців житлових районів. Їх сучасний стан є результатом багаторічного впливу історичних, політичних,

економічних, демографічних і просторових процесів, що відображають еволюцію столичної урбаністичної структури: переважно від радянських планувальних районів до новітніх мікрорайонних утворень. Фактор масового житлового будівництва другої половини XX століття, розширення промислових підприємств, розвиток транспортної інфраструктури та зміни соціальної структури населення визначили ключові тенденції сучасного формування громадських центрів, з акцентом на впровадження типових моделей обслуговування, інтеграцію адміністративних, соціально-побутових і культурно-рекреаційних елементів. Водночас урбаністичні й демографічні трансформації зумовили виникнення нових форм локальної взаємодії, зміни функціонального наповнення громадських центрів, а також значного дисбалансу між комерціалізацією в парі з автомобілізацією простору та розвитком соціальних і культурних практик. Сукупність сучасних тенденцій і викликів у формуванні громадських центрів житлових районів Києва актуалізує питання пошуку нових методів проектування, оновлення підходів до розвитку громадських центрів і гармонізації функціональних, просторових та соціальних параметрів відповідно до сучасних потреб мешканців житлових районів столиці.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження базується на теоретичних засадах та практиці формування середовища громадського центру і особливо громадського центру житлового району. Аналіз попередніх досліджень громадських центрів житлових районів Києва свідчить про значну увагу до структурних, соціальних та функціональних аспектів цих утворень. Зарубіжні дослідження Джекобс Дж., Гейл Я., та Мітчелл Д. пропонують широкий спектр підходів до формування громадських центрів, підкреслюючи гнучкість і багатофункціональність, важливість громадської участі у формуванні простору та акцент на інтеграції громадського центру, як ключового елемента тканини міста [18; 19; 20]. Серед вітчизняних дослідників [1; 2; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17], Олійник О. висвітлює історичний аспект формування громадських центрів [9], Безлюбченко О. – їхнє функціонально-планувальне значення [1], а Мазур Т. і Король Є. зосереджують увагу відповідно на архітектурних рішеннях і соціальній, інфраструктурній ролі громадських центрів [8]. Нормативна база щодо планування громадських центрів житлових районів представлена ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова

територій» [4], який визначає лише функціонально-планувальні вимоги, параметри розміщення центрів, типи обслуговуючих установ і їх взаємозв'язок із транспортною та соціальною інфраструктурою, однак не містить конкретних стандартів якості або детальних критеріїв комфортності громадських центрів, обмежуючись загальними містобудівними та санітарно-екологічними вимогами. Генеральний план лише окреслює місцезнаходження громадських центрів, однак їхнє реальне функціонування часто змінюється під впливом особливостей сучасної забудови, комерціалізації територій та актуальних потреб мешканців житлового району [3]. Сучасні дослідження громадських центрів житлових районів акцентують на переорієнтації їх планування до принципів екологічної сталості, гнучкості, мультифункціональності, а також інтеграції відкритих і закритих просторів для адаптації до мінливих потреб громади. Загальна динаміка полягає у переході від жорстких типових схем до адаптивних, інклюзивних і екосистемних моделей організації громадських центрів як ключових місць соціального, культурного й побутового обслуговування населення.

МЕТА

Мета статті полягає у визначенні сучасного стану громадських центрів житлових районів Києва шляхом комплексного аналізу їхнього історичного розвитку, функціонально-планувальної структури та їх соціальної ролі. Досягнення цієї мети дозволить виявити ключові тенденції та закономірності у формуванні таких центрів, а також надати практичні рекомендації для підвищення комфортності їхнього середовища. Отримані результати можуть бути використані як основа для подальших досліджень у цьому напрямку.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Сучасний стан громадських центрів житлових районів Києва є складним відображенням історичних, політичних, демографічних, економічних, соціокультурних і просторових процесів, що впливали на планування і розвиток столичного міського середовища протягом багатьох століть. Житлові райони Києва історично формувалися під впливом зростання міста як адміністративного, промислового і транспортного вузла, змін у політичних цілях радянського планування, розвитку промисловості, масового житлового будівництва, переважно 1960–1980-х років і подальших хвиль інтеграції нових мікрорайонів у міську тканину.

У межах кожного району громадські центри постають, як функціональні та просторово-інфраструктурні ядра, що поєднують адміністративні, культурні, соціальні, комерційні й рекреаційні функції та визначають якість міського життя, щільність і різноманітність взаємодій мешканців, рівень забезпечення комфорту [9].

Місто Київ сформувалося як сукупність різномірних житлових районів, кожен з яких має свою історію, характерні особливості забудови та інфраструктури. Сучасний стан розвитку районів відображає багатогранні урбаністичні тенденції, що формуються під впливом історичних циклів, економічних, політичних, культурних змін і демографічних процесів. Початкові райони, такі як Поділ, Печерськ і Шевченківський, мають глибоке історичне коріння, зберігаючи традиційний міський характер із центральною адміністративною, культурною та соціальною функціями. Сплановані житлові райони, такі як Оболонь, Троєщина, Березняки, Русанівка, Борщагівка – виникали на етапі радикальної індустріалізації і масового переселення мешканців у другій половині XX ст., коли міський приріст і динаміка потребували створення нових районних вузлів із закладенням типових громадських центрів за радянськими стандартами [2]. Ключовий фактор розвитку таких осередків – поява великих виробничих підприємств (заводи, комбінати, наукові інститути), навколо яких формувалися житлові масиви, плани яких передбачали закладену

інфраструктуру масового обслуговування, соціально-побутових, адміністративних, культурних і рекреаційних об'єктів. Структура громадських центрів таких районів визначалася концентрацією торгових і культурних споруд, будівель місцевої адміністрації, площ перед нею, підприємств сфери послуг і дозвілля, а також зеленими зонами, що повинні були підвищити рівень комфорту та якості життя мешканців, зменшити наслідки щільної забудови і транспортного забруднення [6]. Наприклад, Оболонь і Русанівка славляться великою кількістю парків і доступу до водних об'єктів.

Демографічна ситуація відображає стійку тенденцію до росту чисельності населення в периферійних районах Києва, з поступовим структурним оновленням та збільшенням частки активного населення [3]. Відтак сучасний Київ – це комплексне утворення із збереженням історичного ядра та стабільною експансією нових житлових районів із розвиненою автомобільною інфраструктурою та різноманітними просторовими та функціональними моделями громадського центру, що часто не відповідають принципам сталого і комфортного міського розвитку.

Система громадських центрів міста Києва за Генпланом 2020 року [3] являє собою багаторівневу ієрархію, що складається із загальноміських, регіональних, центрів планування зон, транспортних і центрів житлових районів (рис. 1).

Хоча дані офіційні джерела відображають базову структуру центрів, фактичний

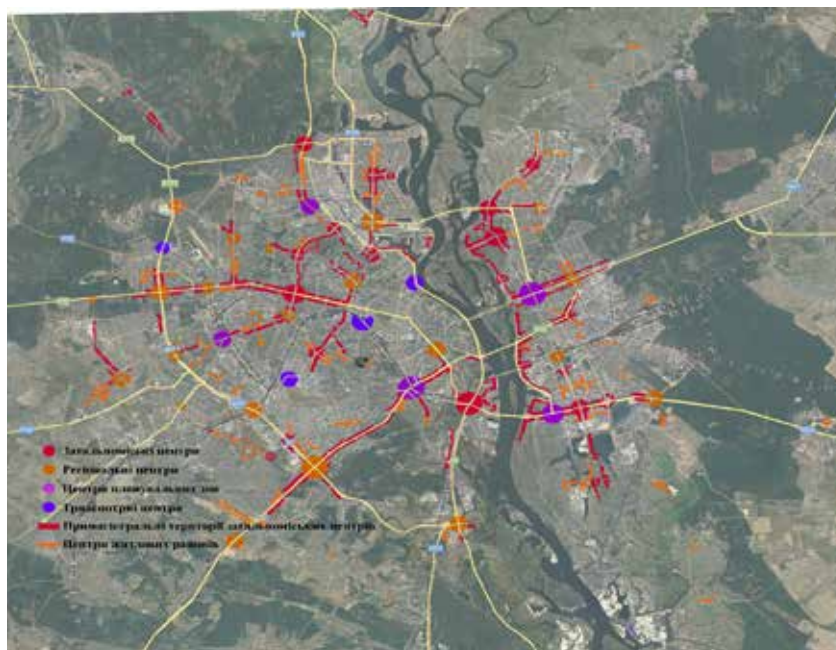

Рис. 1. Система громадських центрів м. Київ
Джерело: Генплан міста Києва 2020

стан мережі центрів у Києві не завжди відповідає запланованим параметрам. Відбуваються трансформації у функціональному використанні території, зміщення акцентів на інші види діяльності та незбалансоване розміщення об'єктів соціального та культурного призначення, що зумовлює необхідність постійного коригування стратегії розвитку міста. Значним викликом є інтеграція транспортних вузлів із громадськими центрами, що впливає на якість доступності послуг і мобільність мешканців. У зв'язку з цим, наявна потреба, щодо укріплення ролі багатофункціональних громадських центрів, здатних одночасно виконувати як інфраструктурні, так і соціально-економічні завдання.

Громадські центри житлових районів Києва є частиною загальної системи центрів столиці, вони визначені Генпланом, як просторово організовані осередки локальної адміністративної, соціальної, комерційної, культурної та рекреаційної інфраструктури, їх формальне планування передбачає рівномірний розподіл у структурі кожного житлового району [3], однак фактично існують значні відмінності між заданою моделлю і реальним функціонуванням цих центрів, оскільки значна частина з них виконує лише функції комерції й побутового обслуговування, тоді як меншість формуються, як багатофункціональні публічні простори з розвиненим соціальним, культурним і рекреаційним наповненням. Сучасний громадський центр житлового району відзначається тісною інтеграцією із мережею транспортних вузлів, але і має тенденції до трансформації у напрямку більшої інклюзивності, пішоходизації, підвищення якості благоустрою та організації майданчиків соціальної взаємодії, проте дотепер чимало громадських центрів житлових районів Києва мають обмежену або розділену функціональну структуру, дисбаланс функцій і значний ухил в користь автомобільної інфраструктури, що підсилюється урбаністичними змінами останніх років, унаслідок яких мешканці дедалі рідше використовують локальні простори для спільної діяльності, дозвілля та взаємодії, що негативно позначається на загальному благополуччі громадян [6; 7; 10]. З цієї причини актуальним є завдання оновлення підходу до формування громадських центрів житлових районів із урахуванням сучасних вимог взаємодії мешканців, функціонального балансу та якісної інтеграції з міською інфраструктурою, що має забезпечити підвищення комфортності середовища громадських центрів житлових районів.

Аналіз функціонального наповнення громадських центрів, не дивлячись на певну відмінність житлових районів Києва, характеризується низкою спільних тенденцій і особливостей, що є репрезентативними для міських просторів подібного типу. Загалом, громадські центри переважно мають виражену комерційну та, в деяких випадках, рекреаційну функції, що свідчить про важливість, як забезпечення населенню доступу до товарів і послуг, так і зон відпочинку, чистого повітря та комфорту. Адміністративна функція, переважно у вигляді центрів надання адміністративних послуг, присутня в певних випадках і зазвичай не має безпосередньої близькості з центром, але варто зазначити, враховуючи наявні засоби комунікації, наразі немає гострої необхідності у фізичній комунікації з органами районного адміністрування. Соціальна функція, яка включає об'єкти освіти, безпеки, охорони здоров'я та соціального обслуговування районного значення, зазвичай, не представлена в складі громадських центрів житлових районів, але, в свою чергу, об'єкти соціальної взаємодії, такі як площі, виступають майданчиками самовираження, комунікації та ініціатив, несуть ключове значення у підтримці демократичних інституцій, частіше всього, або не представлені або мають обмежений характер, що не відповідає концепції сталого розвитку міст [18]. Культурна функція громадських центрів житлових районів, якщо і присутня, то виражена у вигляді гуртків та творчих студій, відповідно для задоволення культурних потреб, жителям району необхідно відвідувати заклади культури в центральних районах міста, комунікація з якими часто ускладнена, що, відповідно, не сприяє культурному розвитку жителів району.

Планувальний аналіз громадських центрів житлових районів Києва базується на комплексному вивченні просторової організації, конфігурації забудови та інфраструктури, враховуючи специфіку кожного району [1]. Аналіз показує, що більшість громадських центрів сформовані за типовими радянськими планувальними моделями з прив'язкою до магістральних розв'язок та чітким структурним поділом на адміністративні, торгово-побутові, культурно-соціальні та рекреаційні зони, але на сучасному етапі розвитку, громадські центри житлових районів Києва часто не виконують заплановані ролі: об'єкти комерції зайняли більшість доступних територій і будівель «прив'язавши» до себе транспортну інфраструктуру. Не рідко спланований громадський центр втрачає свою значимість у житловому районі, на користь

більш комфортних або доступних локацій, які в свою чергу, хаотично обростаючи комерцією та інфраструктурою, переймають головні потоки мешканців житлового району. Яскравим прикладом такого випадку слугує громадський центр Троєщини, де будинок культури, площа і парк при ньому перестали ефективно виконувати свою роль, передавши її локації менш ніж в кварталі від оригінального громадського центру. В кожному районі помітне різноманіття за формою і композицією громадських просторів: від компактних, інтегрованих в житлову забудову або у форми локального ринку, до розлогих комплексів із великою кількістю зелених і прогулянкових зон, площ і різними видами діяльності.

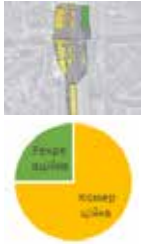
Аналіз транспортної доступності виявляє переважання громадських центрів із зручними магістральними під'їздами і розвиненими транспортно-пішохідними маршрутами, проте більшість з них поділені цими самими магістральними шляхами, мають проблеми із комунікацією та інтеграцією внутрішніх просторів, що ускладнює пішохідний рух і, відповідно, знижує комфортність користування.

Зони зелених насаджень доволі неоднорідні: у деяких випадках вони чітко виокремлені як рекреаційний простір, що часто служить буфером і формує комфортні мікрокліматичні умови, в інших – зелені зони представлені на віддалі або взагалі відсутні, що потенційно знижує якість середовища громадського центру. Також, варто відмітити не системну модернізацію благоустрою місць рекреації в більшості районів столиці, але частіше всього результат такої модернізації носить переважно косметичний характер.

Планувальний аналіз виявляє потребу в модернізації структури громадських центрів, що передбачає створення цільних, мультифункціональних просторів із гнучкою адаптацією до зростаючих соціальних і культурних потреб, забезпечення безбар'єрності, різномірної міської мобільності та покращення інфраструктури і благоустрою [16]. Для комплексної оцінки громадських центрів житлових районів Києва доцільно виокремити їх ключові характеристики, з урахуванням історії формування, демографічного складу та особливостей просторової організації (табл. 1).

Таблиця 1.

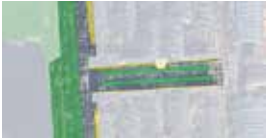
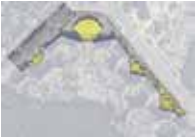
Аналіз громадських центрів житлових районів Києва

Назва району	Історичний огляд	Демографічний склад	Функціональне наповнення	Просторова організація
1	2	3	4	5
Академістечко	Збудовано у 1960–70-х рр. при наукових та освітніх закладах	~40 тис., старіюче населення, велика частка освітан.		Лінійна композиція. Розташовано на перетині і в здовж основних магістралей, зі скупченням комерційної функції, переважно ринок. Транспортний вузол міжміського значення.
Березняки	Масова житлова забудова 1960–70-х	~58 тис., працюючі, середній і старший вік		Лінійна композиція. Край житлового району, ринок на березі каналу, торгові об'єкти вздовж дороги. Зелені зони вздовж каналу.
Борщагівка	Село з XVI ст.; масова забудова у 1960-х,	~151 тис., змішане, багато працюючих		Розосереджена композиція. Багатофункціональний громадський осередок біля транспортного вузла, зосередження сервісу, торгівлі, рекреації

Продовження таблиці 1.

1	2	3	4	5
Відрадний	Стара приміська слобода, житловий масив із середини XX ст.	Змішаний вік населення, багато пенсіонерів і студентів.	 	Концентрована композиція. Певна кількість малих об'єктів торгівлі навколо площі перед входом в парк.
Дарниця	Промислове передмістя з кінця XIX ст.; масштабна житлова забудова с 1950-х	~73 тис., середній вік, працівники промисловості	 	Розосереджена композиція. Групування комерційних і рекреаційних функцій навколо транспортного вузла району.
Нивки	Житлова забудова з XX ст.; модернізація у 1950–60-х	~85 тис., переважає середній вік	 	Концентрована композиція. Яскраво виражена комерційна функція у вигляді ринку біля транспортного вузла.
Лісовий масив	Будівництво у 1965–1973 рр., неподалік природних лісових територій	~60 тис., переважають молоді сім'ї та середній вік	 	Концентрована композиція. Яскраво виражена комерційна функція у вигляді ринку біля транспортного вузла.
Оболонь	Освоєна в кінці 1970-х після осушення боліт.	~305 тис. мешканців, різної вікової категорії.	 	Розосереджена композиція. Транспортний вузол, яскраво виражена комерційна функція: великі торгові моли з парковками, ринок. Будівля районної адміністрації, зелені зони, транзит до набережної і парку.

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5
Позняки	Село з XVII століття, активна масова забудова із 1980-х років.	~122 тис., переважають молоді сім'ї	 	Розосереджена композиція. Транспортний вузол, велика магістральна розв'язка. Розсіяний набір торгових об'єктів, парк з озером.
Русанівка	Забудова острову 1960–1970-х років.	~35 тис., молоді сім'ї, фахівці	 	Лінійна композиція. Комерційна функція вздовж акваторії, прогулянковий коридор.
Солом'янський	Розвиток з кінця XIX ст., потужна житлова й транспортна забудова XX–XXI ст.	~280 тис., різновікова демографія, студенти, працівники залізничних установ, промисловості	 	Лінійна композиція. Транспортний багаторівневий вузол. Поєднує адмін.будівлю зі сквером, ринок і підземну частину з об'єктами торгівлі і обслуговування.
Теремки	Розбудова на краю міста з 1980-х.	45–70 тисяч, середній вік і молоді сім'ї.	 	Лінійна композиція. Транспортний вузол міжміського значення. Яскраво виражена комерційна функція: центральний ТРЦ з парковкою і об'єкти торгівлі витягнуті вздовж магістралей.
Троєщина	Село з XVIII ст., приєднане до Києва масштабна урбанізація у 80–90-х	~320 тис., молодий склад населення	 	Концентрована композиція. Одна з найнавантажених транспортних зупинок району, яскраво виражена комерція всередині і навколо будівель побутового призначення. Зелені зони.

Аналіз сучасного стану громадських центрів засвідчує, що у старих і середніх за віком районах домінують торгові об'єкти у вигляді ринків, а також рекреація у вигляді парків. Частина центрів тяжіє до монофункціональності (наприклад ринок на Березняках, Нивках та Академмістечку), тоді як інші мають більш різнопланову структуру з помітною присутністю як комерції, так і об'єктів адміністрування, культури та рекреації (Оболонь, Борщагівка). У більшості районів спостерігається стагнація у модернізації громадських центрів відповідно дисбаланс, між комерціалізацією, культурним розвитком, підвищенням соціальної доступності та комфорту середовища, зокрема за рахунок покращення інфраструктури та благоустрою, залишається суттєвим викликом. Сучасна динаміка формування громадських центрів житлових районів Києва супроводжується ущільненням забудови на користь комерції, скороченням відкритих площ на користь автомобільної інфраструктури, ускладненням транспортних зв'язків, що негативно позначається на рівні комфортності середовища та стійкому розвитку міста [18].

Сучасна стратегія розвитку міста має бути спрямована на підвищення якісних характеристик громадських просторів через, в першу чергу, запровадження партисипативного проектування, активізацію локальних культурних ініціатив, формування мережі універсальних і доступних закладів для усіх вікових і соціальних категорій населення, розширення та оновлення зон відпочинку, інклюзії та дотримання принципів сталого розвитку [9]. Особливу роль у цьому процесі відіграє впровадження новітніх технологій управління міським середовищем, удосконалення транспортної інфраструктури, розширення пішохідних і велосипедних маршрутів, формування нових соціальних і культурних елементів, підвищення криміногенної безпеки, рівня доступності й комфортності середовища [17]. Окрему увагу необхідно приділити актуальним викликам безпеки військового характеру: масштабні повітряні атаки, часто спрямовані на цивільну інфраструктуру, є одним з ключових викликів України і її столиці зокрема. Укриття або бомбосховища достатньої місткості мають забезпечувати безперервний доступ будь-якої миті відвідувачам громадського центру і жителям житлового району. Також, у зв'язку з викликами військового характеру, в результаті яких наявні проблеми з електроживленням, існує

необхідність у електричній автономності кожного окремого громадського центру, задля безперебійного живлення усіх необхідних систем і забезпечення потреб жителів міста. Ці рекомендації дозволять підвищити якість, комфорт і безпеку громадських центрів житлових районів, що позитивно вплине на загальний розвиток Києва і добробут його мешканців.

ВИСНОВКИ

Встановлено, що сучасні громадські центри житлових районів Києва сформувалися на основі поетапної урбанізації та перетворення, іноді, сільських територій у міські житлові масиви в процесі індустріалізації та житлового будівництва другої половини ХХ ст. Функціонально громадські центри житлових районів Києва, як правило, виступають основними осередками комерційної активності та рекреації, частково забезпечуючи базові потреби населення. Просторова організація центрів реалізована переважно у вигляді концентрованої, розосередженої або лінійної композиції з концентрацією ключових функціональних об'єктів та інфраструктури біля транспортних вузлів міста або водних об'єктів, що визначає їх планувальну структуру та обумовлює особливості розвитку. Загальний аналіз показав актуальність проблем: значного дисбалансу функції на користь комерційної складової, низької адаптивності до соціальних змін, низького рівня інклюзивності та різнопланової мобільної доступності, а також негативного впливу транспортної інфраструктури на загальний рівень комфорту середовища. Рекомендовано модернізувати структуру, інфраструктуру та благоустрій громадських центрів на користь багатофункціональних, гнучких, доступних рішень, що відповідатимуть актуальним соціальним, урбаністичним, безпековим викликам з метою формування комфортного середовища сучасних громадських центрів житлових районів Києва.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Безлюбченко О., Завальний О. Загальні центри міст, їх значення в забудові міста / *Урбаністика* : навч. вид. Харків, 2011. 240–273.
- [2] Бортник С. Ю., Лаврук Т. М., Олещенко А. В., Тимуляк Л. М. *Просторове та ландшафтне планування: навчальний посібник*. Електронне вид. 3-є, оновл. та доповн. Київ, 2022. 155 с.
- [3] *Генеральний план міста Києва до 2020 року*. Київ: Головне управління містобудування та архітектури, 2002. 192 с.

[4] Державні будівельні норми України ДБН Б.2.2-12:2019. Планування та забудова територій житлової та громадської забудови. Київ : Мінрегіонбуд, 2019.

[5] Дрьомова Л., Панова Л. Методичні вказівки до виконання курсового проєкту з курсу «Архітектурне та містобудівне проектування» Харків : Харк. нац. акад. міськ. госп-ва, 2012. 28 с.

[6] Дьомін М., Олійник О. Аналіз мережі громадських просторів Києва на основі конфігураційних моделей. *Містобудування та територіальне планування*. 2022. (79). 148–163. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.79.148-163>

[7] Кисельов В., Кисельова Г. Громадські простори як інструмент реконструкції міського середовища. *Містобудування та територіальне планування*. 2021. Вип. 78. 266–275. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.78.266-275>

[8] Мазур Т., Король Є., Скобилко А. Стратегія формування функціонально-планувальної структури громадського центру житлового району (на прикладі житлового району Рясне у Львові). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 728. 131–137.

[9] Олійник О. Формування та роль громадських просторів у процесі еволюції міста – від давнини до модернізму. *Містобудування та територіальне планування*. 2021. № 77. 345–368. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.77.345-368>

[10] Онищенко Ю., Приймак В. Формування системи центрів обслуговування регіонального значення в умовах найбільшого міста. *Будівництво і архітектура. Республіканський міжвідомчий науково-технічний збірник*. 1984. № 20. 10–14.

[11] Приймак В. Систематизація методики проектування громадських центрів. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2024. Вип. 68. 149–162. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.68.149-162>

[12] Приймак В. Перспективні тенденції архітектурної трансформації житлово-громадських центрів великих міст. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*. 2022. (64), 194–208. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.64.194-208>

[13] Савченко Р. В. Сучасне тлумачення поняття «громадський центр». *Теорія та практика дизайну. Архітектура та будівництво*. К.: НАУ, 2024. Вип. 3(33). 87–94. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.33.9>

[14] Семенов В., Линник І. *Проектування міських територій: частина 1*. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, 2018. 449 с.

[15] Сільник О. Планування та забудова громадських центрів сільських поселень. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Архітектура і сільськогосподарське будівництво*. 2016. № 17. С. 132–138.

[16] Чемакіна О. В., Кузьмін О. В., Адаменко С. М., Ралко М. О., Васильченко О. С. Поняття відкритого громадського простору міста як об'єкту дизайну. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. №9. <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-9-7425>

[17] Чвирова О. Ю., Василенко О. Б. Організація відкритих громадських просторів в міському середовищі. *Регіональні проблеми архітектури та містобудування*. 2023. № 17. 282–291. <https://doi.org/10.31650/2707-403x-2023-17-282-291>

[18] Gehl J., Rogers R. *Cities for People*. Copenhagen : Island Press, 2013. 288 с.

[19] Jacobs J. *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House, 1961. 458 с.

[20] Mitchell D. *The Right to the City: Social Justice and the Fight for Public Space*. New York: Guilford Press, 2003. 276 с.

REFERENCES

[1] Bezliubchenko, O., & Zavalnyi, O. (2011). Zahalni tsentry mist, yikh znachennia v zabudovi mista [General city centers and their importance in urban development]. *Urbanistyka [Urbanistics]* (pp. 240–273). Kharkiv. [in Ukrainian].

[2] Bortnyk, S. Yu., Lavruk, T. M., Oleshchenko, A. V., & Tymuliak, L. M. (2022). *Prostorove ta landshaftne planuvannia [Spatial and landscape planning]* (3rd ed., rev. and enl.; Electronic ed.). Kyiv. [in Ukrainian].

[3] *Heneralnyi plan mista Kyieva do 2020 roku [General plan of the city of Kyiv until 2020]*. (2002). Kyiv: Holovne upravlinnia mistobuduvannia ta arkhitektury. [in Ukrainian].

[4] *Derzhavni budivelni normy Ukrainy DBN B.2.2-12:2019. Planuvannia ta zabudova terytorii zhytlovoi ta hromadskoi zabudovy [State building codes of Ukraine DBN B.2.2-12:2019. Planning and development of residential and public territories]*. (2019). Kyiv: Minrehionbud. [in Ukrainian].

[5] Dromova, L., & Panova, L. (2012). *Metodychni vkazivky do vykonannia kursovoho proiektu z kursu «Arkhitekturne ta mistobudivne projektuvannia» [Methodical guidelines for the course project in "Architectural and urban design"]*. Kharkiv: Kharkiv National Academy of Municipal Economy. [in Ukrainian].

[6] Demin, M., & Oliinyk, O. (2022). Analiz merezhi hromadskykh prostoriv Kyieva na osnovi konfiguracyynykh modelei [Analysis of the public space network of Kyiv based on configurational models]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia [Urban Development and Territorial Planning]*, (79), 148–163. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.79.148-163> [in Ukrainian].

[7] Kyselov, V., & Kyselova, H. (2021). Hromadski prostory yak instrument rekonstruktsii miskoho seredovyshcha [Public spaces as an instrument of urban environment reconstruction]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia [Urban Development and Territorial Planning]*, (78), 266–275. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.78.266-275> [in Ukrainian].

[8] Mazur, T., Korol, Ye., & Skobylo, A. (2012). *Stratehiia formuvannia funktsionalno-planuvanoi struktury hromadskoho tsentru zhytlovoho raionu (na prykladi zhytlovoho raionu Riasne u Lvovi) [Strategy for forming the functional-planning structure of a residential district public center (the case of the Riasne residential district in Lviv)]*. *Visnyk Natsionalnoho universytetu*

«Lvivska politehnika» [Bulletin of Lviv Polytechnic National University], (728), 131–137. [in Ukrainian].

[9] Oliinyk, O. (2021). Formuvannia ta rol hromadskykh prostoriv u protsesi evoliutsii mista – vid davnyiny do modernizmu [Formation and role of public spaces in the evolution of the city: From antiquity to modernism]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia* [Urban Development and Territorial Planning], (77), 345–368. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.77.345-368> [in Ukrainian].

[10] Onyshchenko, Yu., & Pryimak, V. (1984). Formuvannia systemy tsentriv obsluhovuvannia rehionalnoho znachennia v umovakh naibilshoho mista [Formation of a system of regional service centers in a largest city]. *Budivnytstvo i arkhitektura. Respublikanskyi mizhvidomchyi nauko-tekhnichnyi zbirnyk* [Construction and Architecture: Republican Interdepartmental Scientific and Technical Collection], (20), 10–14. [in Ukrainian].

[11] Pryimak, V. (2024). Systematyzatsiia metodyky proektuvannia hromadskykh tsentriv [Systematization of the design methodology for public centers]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia* [Modern Problems of Architecture and Urban Planning], (68), 149–162. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.68.149-162> [in Ukrainian].

[12] Pryimak, V. (2022). Perspektyvni tendentsii arkhitekturnoi transformatsii zhytlovo-hromadskykh tsentriv velykykh mist [Prospective trends in the architectural transformation of residential-public centers in large cities]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia* [Modern Problems of Architecture and Urban Planning], (64), 194–208. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.64.194-208> [in Ukrainian].

[13] Savchenko, R. V. (2024). Suchasne tлумachennia poniattia «hromadskyi tsentr» [Modern interpretation of the concept of “public center”]. *Teoriia ta praktykadyzainu. Arkhitektura ta budivnytstvo* [Theory and

Practice of Design. Architecture and Construction], 3(33), 87–94. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.33.9> [in Ukrainian].

[14] Semenov, V., & Lynnyk, I. (2018). *Proektuvannia miskykh terytorii: Chastyna 1: Pidruchnyk* [Design of urban territories: Part 1: Textbook]. Kharkiv: Kharkiv National University of Urban Economy named after O. M. Beketov. [in Ukrainian].

[15] Silnyk, O. (2016). Planuvannia ta zabudova hromadskykh tsentriv silskykh poselen [Planning and development of public centers in rural settlements]. *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Arkhitektura i silskohospodarske budivnytstvo* [Bulletin of Lviv National Agrarian University. Architecture and Agricultural Construction], (17), 132–138. [in Ukrainian].

[16] Chemakina, O. V., Kuzmin, O. V., Adamenko, S. M., Ralko, M. O., & Vasylenko, O. S. (2021). Poniattia vidkrytoho hromadskoho prostoru mista yak ob'ektu dyzainu [The concept of open public urban space as an object of design]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka» – International Scientific Journal «Internauka»*, (9). <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-9-7425> [in Ukrainian].

[17] Chvyrova, O. Yu., & Vasylenko, O. B. (2023). Orhanizatsiia vidkrytykh hromadskykh prostoriv v miskomu seredovyshchi [Organization of open public spaces in the urban environment]. *Rehionalni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia* [Regional Problems of Architecture and Urban Planning], (17), 282–291. <https://doi.org/10.31650/2707-403x-2023-17-282-291> [in Ukrainian].

[18] Gehl, J., Rogers, R. (2013). *Cities for People*. Copenhagen : Island Press. 288 p. [in English].

[19] Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House. 458 p. [in English].

[20] Mitchell, D. (2003). *The Right to the City: Social Justice and the Fight for Public Space*. New York: Guilford Press. 276 p. [in English].

ABSTRACT

Savchenko R. The current state of the community centers in residential areas of Kyiv

The article defines the current state of public centers in the residential districts of Kyiv within the broader context of research aimed at identifying the principles of environmental comfort in public centers of residential areas. The spatial organization, functional composition, urban planning, and social roles of these centers within the framework of the contemporary Ukrainian city are analyzed.

Purpose. *To determine the current state of public centers in the residential districts of Kyiv.*

Methodology. *Spatial analysis, graph-analytical method, typological and structural analysis, field surveys, and comparative method were applied. The study is based on materials from field observations and photographic documentation, cartographic data, spatial-functional schemes, existing urban planning documents, standards, and scholarly sources in the research field.*

Results. *The article establishes the current state of public centers in the residential districts of Kyiv. The analysis revealed that most public centers possess a structure segmented by transport infrastructure, which reduces the overall quality and comfort level of the center's environment. A deficit of recreational and cultural facilities was identified, along with a significant imbalance in functional composition favoring commercial components. The centers display low levels of inclusivity and safety. Notable trends include: a shift of activity centers toward transport hubs and the growing prominence of monofunctional facilities.*

Scientific novelty. *The article updates data on the present state and formation trends of public centers in Kyiv's residential districts, specifying the comfort level of their environment in spatial, functional, and social terms.*

Practical relevance. *The findings may be used in the development of reconstruction projects for public centers in Kyiv residential districts and in the update of urban planning documentation.*

Keywords: *public center, residential district, environmental comfort, architectural space, functional-planning structure, urban development, transport infrastructure, urban planning, accessibility, sustainable development, spatial planning, urban environment, formation of public center, inclusiveness, social interaction.*

AUTHOR'S NOTE:

Savchenko Roman, *Postgraduate Student at the Department of Theory, History of Architecture and Synthesis of Arts, National Academy of Fine Arts and Architecture, Kyiv, Ukraine, e-mail: roman.savchenko@naoma.edu.ua, orcid: 0009-0006-9548-7502.*

Стаття подана до редакції: 20.10.2025.

Стаття прийнята до опублікування: 10.11.2025.

Стаття опублікована: 20.11.2025.